

Příloha č. 11 Podklady pro komparační studii dobré praxe, Moravskoslezský kraj

Konečný uživatel výsledků:

**Ministerstvo práce
a sociálních věcí**
Na Poříčním právu 1/376
128 01 Praha 2

Název projektu: Děti a domácí násilí – výzkum potřebnosti služeb specializovaných na pomoc dětem ohroženým domácím násilím a návrh minimálních parametrů těchto služeb

Číslo projektu: TIRSMPSV127

Řešitel projektu: Ostravská univerzita, Dvořákova 7, 701 03 Ostrava

Doba řešení: 1. 12. 2022–31. 12. 2024

Důvěrnost a dostupnost: pouze pro účely kontroly výstupů z 8Q

Informace o autorském týmu:

Mgr. Bohdana Richterová, Ph.D.

Doc. Mgr. et Mgr. Kateřina Mikulcová, Ph.D.

Mgr. Veronika Štenclová, Ph.D.

Mgr. Bc. Hana Kubíčková, Ph.D.

Doc. Mgr. Štefan Chudý, Ph.D., MBA

Mgr. Kateřina Cilečková, Ph.D.

Daniela Kantorová, Psy.D.

Ing. Ondřej Mikulec, Ph.D.



Další informace o projektu:

Pilotáž – případová studie dobré praxe, Moravskoslezský kraj

Charakteristika kraje

Moravskoslezský kraj se nachází na severovýchodě České republiky a je charakteristický svou průmyslovou tradicí a bohatstvím přírodních zdrojů. Hlavním městem kraje je Ostrava. Moravskoslezský kraj je vymezen okresy – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město a je rozdělen na 22 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, do kterých spadá celkem 300 obcí, z toho je 42 měst. Svou rozlohou 5 431 km² zaujímá 6,9 % území celé České republiky, a řadí se tak na 6. místo mezi všemi kraji. Moravskoslezský kraj je počtem 1 190 tisíc obyvatel čtvrtý nejlidnatější v České republice. V rámci celého kraje žije přibližně 1,19 milionu, což je čtvrtý nejvyšší počet obyvatel ze všech českých krajů a po Praze má nejvyšší hustotu zalidnění, vysoce převyšující republikový průměr. Nejvyšší hustota zalidnění je na Ostravsku, nejnižší na Bruntálsku. Nízká porodnost je základním rysem současné populační situace nejen Moravskoslezského regionu, ale i v rámci celé republiky, a proto dochází k pozvolnému stárnutí populace. Vedle pokračujícího přirozeného úbytku obyvatel dochází navíc od roku 1993 v Moravskoslezském kraji, na rozdíl od zbytku republiky, k poklesu obyvatelstva migrací. Moravskoslezský kraj patřil a stále patří mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Tato odvětvová struktura však v současnosti přináší nemalé problémy související s restrukturalizací regionu, řešením sociálních problémů a výší nezaměstnanosti.

Kriminalita, práce policie

Z hlediska výskytu obecné kriminality, kterou se zabývá Policie ČR, se řadí na 2. místo hned za Prahu. Region Moravskoslezského kraje je vybaven kvalitním systémem školního vzdělávání a rovněž systém zdravotní péče je v kraji na vysoké úrovni (Český statistický úřad, 2023). V průběhu roku 2023 řešila Policie České republiky na území Moravskoslezského kraje 21 564 trestných činů. Krajské ředitelství Policie Moravskoslezského kraje bylo v celorepublikovém srovnání druhé nejzatíženější z pohledu řešení trestné činnosti. Do kategorie násilné kriminality bylo zařazeno 1 700 trestných skutků, do kterých je možné zařadit i činy v souvislosti s domácím násilím (Kriminalita v MSK, 2023). Dle zdroje z Intranetu Policie ČR (září 2023) byl počet případů domácího násilí v roce 2021 - 62, v roce 2022 již 131. Mezi kraji zaujímá Moravskoslezský kraj 4. místo (za

Prahou, Ústeckým krajem a Jihomoravským krajem).¹ Počet vykázaní byl v roce 2021 – 103, přičemž bylo vykázano 103 osob. V roce 2022 – 86 vykázaní s 88 osobami. V počtu vykázaní se Moravskoslezský kraj opět zařadil na 4. místo spolu s krajem Olomouckým. V roce 2023 bylo využito institutu vykázaní ve 106 případech, počet ohrožených dětí byl 129 (podle § 44 zákona o policii). Ze 106 případů vykázaní bylo 47 provedeno specializovaným týmem Ostrava (z rozhovoru se členkou specializovaného týmu Policie ČR).

V období od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 v policejních evidencích vyvstalo v rámci MŘP Ostrava 430 případů – sledovaných událostí se znaky domácího násilí (rok 2022 – 423, rok 2021 - 392 případů, rok 2020 - 372 případů, rok 2019 - 486, rok 2018 - 484, rok 2017 - 525, rok 2016 - 471, rok 2015 - 452, rok 2014 - 265, rok 2013 - 253). Z velké části se jednalo o přestupky proti občanskému soužití aj., ale také o trestné činy týrání osoby žijící ve společném obydlí, týrání svěřené osoby, nebezpečné vyhrožování, ublížení na zdraví, vydírání, omezování osobní svobody, znásilnění aj. (z rozhovoru se členem specializovaného týmu Městské policie Ostrava).

Sociální služby a práce s domácím násilím v kraji

Základní druhy a formy sociálních služeb tvoří sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. V roce 2021 bylo v Moravskoslezském kraji provozováno celkem 471 zařízení sociálních služeb, z nichž necelých 30 % (140 zařízení) tvořily služby provozované formou celoroční pobytové služby (Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje MSK – sociální vývoj, 2021; Aktuální krajská síť sociálních služeb, 2024).

V roce 2020 Krajský úřad MSK vydal metodiku doporučených postupů v oblasti týraných, zanedbávaných a zneužívaných dětí. Počet dětí, v letech 2009 až 2019, u kterých je podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání v MSK, roste. V roce 2019 jich bylo 1 530 (Metodika doporučených postupů, 2020).

V MSK jsou dvě intervenční centra, která se specializují na pomoc obětem domácího násilí. V roce 2022 evidují obě intervenční centra Moravskoslezského kraje celkem 204 osoby, z toho 103 nezletilých dětí, které Policie ČR označila v 87 Úředních záznamech o vykázaní násilné osoby jako

¹ Údaje sleduje Policie ČR od 1. 7. 2021

ohrožené. Intervenční centra v MSK se zapojila do projektu „PoSPOLU“, jehož záměrem je „...proškolení více než 400 sociálních pracovníků státních i neziskových organizací s cílem zviditelnit děti ohrožené domácím násilím a nabídnout jim včasnou a efektivní pomoc“, upřesňuje PhDr. Lucie Paprsteinová (Tisková zpráva, 2023)². Webové stránky domacinasili.cz poskytují ucelený přehled zařízení a organizací, které se věnují problematice DN.

Metody sběru a analýzy dat:

S oporou o matici indikátorů byly vytvořeny tři typy polostrukturovaných rozhovorů. První pro pracovníky v sociální a školské oblasti, druhý pro pracovníky justice a třetí pro pracovníky policie. Výběr participantů byl na základě expertního výběru (Marshall, C., & Rossman, G. B. 2021). Tento výběr umožnil získat hloubkové, detailní a odborné informace. Celkem bylo realizováno 9 rozhovorů: 2 on-line rozhovory (s vedoucí neziskové organizace zajišťující několik sociálních služeb v kraji mimo město Ostrava a vedoucí rodinné poradny v Ostravě), 3 osobní rozhovory (se dvěma zástupci krajského úřadu Moravskoslezského kraje a vedoucí intervenčního centra), 2 osobní rozhovory s pracovníky specializovaných útvarů Policie ČR a Městské policie Ostrava zaměřených na DN doplňované následně formou písemných výpovědí a v jednom případě telefonickým doplněním. S pracovníky justice proběhl jeden osobní rozhovor s advokátem v Moravskoslezském kraji a jeden osobní rozhovor se soudkyní opatrovnického soudu v Moravskoslezském kraji.

V rámci triangulace dat byla analýza rozhovorů obohacena o pečlivý výběr a zkoumání relevantních dokumentů. Tyto dokumenty byly vybrány s cílem doplnit a upřesnit zjištění z rozhovorů, poskytnout širší kontext a umožnit hlubší porozumění zkoumanému tématu. Při výběru dokumentů byla kladena zvláštní pozornost na jejich přímou relevanci pro výzkumné otázky a schopnost poskytnout doplňující nebo objasňující perspektivy k informacím získaným z rozhovorů. Tento integrovaný přístup zvyšuje validitu a komplexnost našich závěrů, poskytující relevantní doplňkový kontext k verbálně sděleným informacím a umožňuje komplexnější pochopení zkoumaného jevu. Informace byly doplněny prostřednictvím analýzy dokumentů z krajského úřadu MSK, z webových stránek domácí násilí.cz (domacinasili.cz), Intranetu Policie ČR a dalších dokumentů dostupných na internetu (seznam zdrojů je v závěru této studie). Vzhledem k tomu, že jedna členka výzkumného týmu působí jako terapeut

² <https://www.domacinasili.cz/wp-content/uploads/2023/05/BKB-Projekt-POSPOLU.pdf>

v Intervenčním centru Ostrava, získaná data byla doplněna o její vlastní zkušenost a pozorovanou realizaci dobré praxe v Intervenčním centru Ostrava. V závěru případové studie je také uveden seznam zkratk použitých v textu.

K identifikaci a pochopení dobré praxe v Moravskoslezském kraji jsme použili tematickou narativní analýzu (Riessman, 2008) se zaměřením na osm klíčových témat (viz matice indikátorů). Byl získán úplný přepis nahraných rozhovorů. Dále docházelo k hledání obsahu tématu dobré praxe v jednotlivých stanovených indikátorech. Byly vyhledány a popsány tematické a kontextové souvislosti. V rámci tematické analýzy byly hledány nové vhledy a porozumění informacím zaměřených na zkušenosti dobré praxe ve vybraném kraji. Pro porozumění celku není ve výstupech jen popsána dobrá praxe, ale také kontexty uvádějící nedostatky nebo limity v práci s dětmi se zkušeností s domácím násilím. Ty jsou vždy uvedeny v druhé části v každém tématu. Důležitou roli hrál narativní přístup k analýze, který zdůrazňoval význam a strukturu vyprávění.

V rozhovorech byly patrné rozdíly, týkající se převážně pokrytí služeb v daných oblastech působnosti institucí (např. Ostrava, Bruntál, Krnov, Nový Jičín). Také zkušenosti byly značně rozdílné, a to zejména kvůli odlišným organizacím a způsobům práce, nastaveným cílům.

1. téma: Domácí násilí

Dobrá praxe: Vydání Metodiky doporučených postupů v oblasti procesu ochrany týraných, zanedbávaných a zneužívaných dětí

V roce 2020 Krajský úřad Moravskoslezského kraje (MSK) představil významný krok v oblasti práce s dětmi ohroženými domácím násilím vydáním metodiky doporučených postupů, jež se stala základem pro efektivnější a cílenější přístup k problematice týraných, zanedbávaných a zneužívaných dětí. Tato iniciativa odráží regionální závazek k ochraně nejzranitelnějších a ukazuje proaktivní přístup kraje k adaptaci na měnící se potřeby v oblasti dětské ochrany.

Pracovnice KÚ vysvětluje: „MPSV reaguje na měnící se potřeby v souvislosti s postavením dítěte v případech domácího násilí a CAN a plánuje úpravy v metodice. My jsme také reagovali pro potřeby ORP a vydali jsme vlastní metodiku v roce 2020, která měla pomoci obvodům lépe se orientovat v problematice. Některé OSPODy mají svého odborníka, respektive metodika, který se více orientuje

na CAN, věnuje se třeba pouze tomuto tématu, má větší znalosti, sleduje aktuální tendence, vzdělává se apod.“

Dobrá praxe: Realizace případových setkání a konferencí, krátkodobá opatření k ochraně dítěte

Případové konference a setkání představují klíčové nástroje v rámci ochrany dětí a jsou nezbytné pro efektivní reakci na situace, kde je dítě vystaveno riziku. Participanti popisovali své zkušenosti s osvědčenými postupy v oblasti realizace případových konferencí a setkání, stejně jako krátkodobými opatřeními k ochraně dítěte. Zdůrazňovali důležitost komunikace, sdílení informací a spolupráce mezi různými institucemi a odborníky, aby bylo zajištěno, že opatření přijatá pro ochranu dětí jsou adekvátní, promyšlená a efektivní.

Např. pracovník KÚ uvádí: „Osvědčuje se a jeví se nám jako dobrý způsob pracovat s tím tématem bez nějaké tabuizace a strachu z toho mluvit o tom a pracovat s tím, veřejně a zřetelně to pojmenovat a pak využít všechny dostupné nástroje, které máme k dispozici pro práci s DN... Využíváme případová setkání, konference... Nebojíme se aplikovat krátkodobá, dočasná opatření, která dítě primárně ochrání a samozřejmě vracet se v případě zpět, průběžně vyhodnocovat situaci a znovu přehodnocovat daná rozhodnutí. ...“ Dodává, že primárně je důležité zajistit bezpečí dítěti, nabídnout dostupné služby a počkat, až se situace v rodině uklidní, pak se dítě případně může vrátit.

Dobrá praxe: Karta KID a její aplikace v praxi

V Moravskoslezském kraji se objevily zkušenosti participantů s použitím Karty KID, nové metodiky, která je od podzimu k dispozici učitelům, pracovníkům v neformálním vzdělávání, sociálním pracovníkům, policistům, záchranářům, hasičům, zdravotníkům a dalším profesím, které mohou být v kontaktu s ohroženými dětmi. Díky kartě KID mohou včas zaznamenat ohrožení konkrétního dítěte a vědět, jak v takové situaci jednat. Karta KID slouží k identifikaci špatného zacházení s dětmi, obsahuje znaky ohroženého dítěte, rozdělené do tří tematických bloků:

- Fyzické znaky špatného zacházení s dítětem,
- Znaky projevující se v chování dítěte,
- Znaky rizikového chování pečujících osob.

Karta obsahuje též důležité kontakty, na které se může každý v případě podezření obrátit. Participanti z řad policie sdělovali, že Kartu KID nepoužívají. Jinou zkušenost měla ale např. pracovnice KÚ.

Pracovnice KÚ sdělila: „*Od podzimu existuje nová metodika pro školy, ale i jiné služby, dostupná na stránkách krajského úřadu (myslí Kartu KID). Pediatři mají také například novou metodiku pro zacházení s dítětem s CAN v návaznosti na spolupráci s Nadací Sirius. Měli také celou řadu různých školení v této oblasti.*“

Dobrá praxe: Pravidelné školení pracovníků v některých organizacích a pravidelné setkávání s odborníky z jiných institucí

Někteří participanti uváděli zkušenost s účastí na školeních, zaměřených na odbornou přípravu pracovníků v oblasti rozpoznávání a řešení domácího násilí a manipulací během rozvodových řízení. Vedoucí neziskové organizace uvedla, že pravidelné školení a interdisciplinární spolupráce, včetně intervizních setkání s externími odborníky, jsou považovány v jejich organizaci za základní pilíře této praxe.

Vedoucí neziskové organizace sdělila: „*Pracovníci jsou pravidelně školeni v této oblasti, u nás nejčastější oblastí je rozlišení domácího násilí, které se v rodinách děje a manipulace při rozvodových sporech, kdy účastníci sporu využívají vytvořeného dojmu, že je jim ubližováno (hlášení na OSPOD, PČR atd.), k tomu, aby získali výhody v rozvodovém řízení, toto rozlišit je někdy velmi nejasné.*“

Statistiky a vykazování spíše jako problém

Vykazování v oblasti dětí se zkušeností s domácím násilím a syndromem CAN, je složité a nejednotné. Přístupy k zaznamenávání a vykazování těchto případů se mezi jednotlivými pracovišti a pracovníky liší, což vede k nedostatku jednotnosti v pojetí a interpretaci. Tato nekonzistence může ovlivnit správné rozpoznávání a nahlížení na případy domácího násilí a syndromu CAN, což klade důraz na potřebu standardizace postupů a metodik ve sběru a vykazování dat, aby se zajistila objektivní a jednotná praxe v této klíčové oblasti.

Pracovník KÚ uvádí: „*Vedení statistik je obecně problematická oblast, OSPODy si vedou statistiky o syndromu CAN pro MPSV³, ale je to velmi nejednotné, řeší to hodně pocitově a zaznamenávají ty*

³ Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí (<https://www.mpsv.cz/statistiky-1>)

tzv. čárky velmi individuálně. Každé pracoviště, případně i každý jednotlivec k tomu může přistupovat jinak a promítá se do vykazování vlastně ta nejednotnost v pojetí domácího násilí nebo syndromu CAN. Například v souvislosti se zanedbáváním je to opravdu všechno CAN, patří tam jakékoli zanedbávání? Nebo například, když se čtrnáctiletá dívka dobrovolně vyspí s patnáctiletým chlapcem. Je to zneužívání, jde o syndrom CAN, budeme se na všechny případy dívat optikou syndromu CAN? Obecně se velmi obtížně vykazují případy ohroženého dítěte, vstupuje do toho spousta věcí a není to zcela odpovídající.“

V rozhovorech se ale objevilo vedení několika typů statistik, které vybrané organizace považují za vhodné.

V případě počtu ohrožených dětí nelze hovořit o dobré praxi a v oblasti monitoringu je také co zlepšovat, ale v souvislosti s monitorováním tohoto negativního jevu ve vztahu k dětem je zřejmé, že se mu věnuje větší pozornost a v současné době je kladen zvláštní důraz na evidenci právě ohrožených dětí.

Vedení statistiky – systém eEquip

Některé neziskové organizace používají informační systém eEquip pro sociální služby, který představuje efektivní nástroj pro správu a analýzu dat. Systém eEquip umožňuje generování rozsáhlých statistických údajů, jež jsou klíčové pro vykazování výsledků donátorům a pro plánování služeb. Tato praxe přispívá k lepší transparentnosti, efektivitě a cílenosti sociálních služeb v kraji, a tím podporuje dobré rozhodovací procesy a kvalitu poskytovaných služeb. V systému je možné dohledat práci s konkrétním dítětem se zkušeností s domácím násilím.

IC, která využívá také systém eEquip, si vede statistiky především ohledně vykazání, jednak za jednotlivé měsíce a následně i za celý rok v rámci celého kraje (domacinasili.cz).

2. Téma: (Ne)dostatek a (ne)dostupnost sociálních služeb

Dobrá praxe: Intervenční centrum v Ostravě⁴

⁴ <https://www.domacinasili.cz/intervencni-centrum/>

Intervenční centrum v Ostravě je stabilním příkladem dobré praxe v oblasti poskytování pomoci obětem domácího násilí. Jeho přístup, založený na dostupnosti, bezplatnosti a odbornosti, je doplněn snahou o zajištění komplexních služeb ohroženým osobám. IC v Ostravě totiž zajišťuje sociální a terapeutické služby, a díky tomu, že je součástí BKB, rovněž je schopno zprostředkovat služby právní. Centrum úzce spolupracuje s dalšími organizacemi, což umožňuje efektivní koordinaci a přesměrování klientů k nejvhodnější pomoci. Tato instituce představuje klíčový prvek v síti podpory pro osoby postižené domácím násilím v regionu.

Pracovnice KÚ uvedla: „Příkladem dobré praxe jednak z důvodu dostupnosti, bezplatnosti, odbornosti, určité míry zajištění multi týmu je IC v Ostravě, vnímáme, že ta služba je opravdu kvalitně nastavena. V kraji máme dva azylové domy s utajenou adresou.“

IC v Ostravě již delší dobu uvažuje také o rozšíření služeb pro děti alespoň na poradenské úrovni, respektive pracovníci o této možnosti diskutují a plánují ji. V současné době IC poskytuje v naléhavých individuálních případech poradenské i terapeutické služby dětem cca od 13 let na základě souhlasu dítěte a alespoň jednoho ze zákonných zástupců.

Dobrá praxe: Zapojení do projektu „Nechme dětem dětství“ a do aktivit, které v rámci projektu vznikají

V Moravskoslezském kraji je projekt „Nechme dětem dětství“ považován za významný příklad dobré praxe v boji proti násilí v blízkých vztazích. Tento specializovaný program, inspirovaný organizací Locika z Prahy, byl adaptován k lokálním podmínkám a od svého zahájení v roce 2020 poskytl podporu stovkám rodin a dětí. Síla projektu spočívá v interdisciplinárním přístupu, kde tým odborníků nabízí podporu celému rodinnému systému prostřednictvím individuální práce s dětmi, rodiči a rodinami. Projekt zdůrazňuje význam cílené intervence a podpory, což vede k lepšímu pochopení a řešení problémů spojených s násilím v rodinách, a tím přispívá k zajištění bezpečnějšího a šťastnějšího dětství.

Vedoucí poradny popsala počty lidí, kteří programem prošli: „Za tři roky fungování programem prošlo 147 rodin, v nichž vyrůstá 283 dětí. Přímá práce byla realizována s 296 dospělými klienty (214 matek, 82 otců) a 83 dětskými klienty. S klienty v programu pracuje 7 odborníků na 4 pozicích (case manager, terapeut pro dítě, odborný pracovník pro rodiče a koordinátor služby)“.

Dále uvedla: „Pokud mám dostatečné informace, specializovanou službou v Moravskoslezském kraji, jsme s naším programem „Nechme dětem dětství“ pouze my. Obětem domácího násilí a ohroženým osobám se věnuje Intervenční centrum Bílého kruhu bezpečí v Ostravě a Intervenční centrum Slezské diakonie v Havířově⁵, okrajově pracují s tématem domácího násilí i jiné služby odborného sociálního poradenství, ale specializovaně a s celou rodinou pracujeme pouze my.“

Za zmínku v oblasti poskytování terapeutických služeb dětem, které čelily nebo dosud čelí násilí v blízkých vztazích, stojí Krizové centrum Ostrava, které poskytuje ambulantní, pobytovou a terénní službu. Centrum v souvislosti s tématem domácího násilí poskytuje kvalitní dlouhodobou terapeutickou podporu dětským obětem trestných činů.

Vedoucí IC uvedla: „Krizové centrum také nabízí terapeutickou službu pro dětské oběti trestných činů, služby krizových center IC výrazně využívá, ale je pravdou, že v současné době se více obrací na program „Nechme dětem dětství“.“

Dobrá praxe: Nabídka programu pro násilné osoby, i když spíše ojedinělá

Program „Nechme dětem dětství“ představuje v Moravskoslezském kraji vzácný příklad dobré praxe v práci s násilnými osobami. Příkladem mohou být ještě programy organizace Eurotopie, ve kterých se nabízejí specifické resocializační a probační programy. Tyto programy jsou zásadní pro adresování problémů spojených s násilným chováním, poskytují cennou podporu v procesu změny a rehabilitace a jsou klíčové pro prevenci dalšího násilí. Jejich ojedinělý charakter v kraji podtrhuje potřebu rozšíření podobných služeb, aby byla pomoc dostupná širšímu spektru osob.

Vedoucí poradny popisuje: „Pokud vím, s osobami, které se dopouštějí násilí, systematicky v našem kraji pracujeme pouze my v rámci programu „Nechme dětem dětství“. Pokud je někdo další, nevím o tom, možná soukromé, komerční služby.“

Vedoucí neziskové organizace sděluje svou zkušenost: „V naší organizaci pracujeme s násilnými osobami v rámci Resocializačního programu, o jiných programech nevím.“

Pracovnice KÚ dodává: „Pomoc pachatelům DN zajišťuje v rámci projektu „Nechme dětem dětství“ Centrum sociálních služeb. Na Opavsku je to pak Eurotopie⁶, kde mají resocializační a probační

⁵ <https://www.slezskadiakonie.cz/sluzby/intervencni-centrum-havirov/>

⁶ <https://eurotopiacz.cz/>

program zaměřený mimo jiné i na zvládání vzteku, ale mají jen pár míst. Věznice v Heřmanicích má také programy na zvládání vzteku pro osoby ve VTOS. LOM realizují občas on-line projekty i pro náš kraj.“

Vedoucí IC rovněž uvádí: „Odborná pomoc násilným osobám je v rámci násilí v rodině nabízena programem „Nechme dětem dětství“, ale obecně služby pro práci s agresí schází...“

Dobrá praxe: Nabídka služeb terapeutů částečně supluje nedostatek klinických psychologů

Dostupnost psychiatrické a psychologické péče (dětských klinických psychologů a dětských psychiatrů) v Moravskoslezském kraji, včetně jeho okrajových částí, je závažným problémem, který ovlivňuje schopnost rychle a efektivně reagovat na situace domácího násilí a násilí v blízkých vztazích. S nedostatkem odborníků a dlouhými čekacími dobami se setkávají jak jednotlivci, tak rodiny, ve kterých dochází k domácímu násilí. Zdůrazňuje se také potřeba práce s celým rodinným systémem, což je klíčové pro komplexní pochopení a řešení problémů, s nimiž se klienti potýkají.

Na druhou stranu v posledních letech jsme v Moravskoslezském kraji svědky významného nárůstu počtu odborníků v oblasti psychologického poradenství a terapie. Objevuje se nabídka služeb terapeutů, která nedostatek psychologů může částečně suplovat. Integrace znalostí a přístupů mezi různými druhy terapeutů přináší nové možnosti pro klienty a zajišťuje široké spektrum jejich potřeb.

Pracovník KÚ uvádí: „Myslím si, že odborníků v našem kraji přibývá. Je ale pravda, že bezplatných služeb je stále málo, ale jinak je nabídka odborné pomoci skutečně poměrně široká. Rovněž se stírají rozdíly mezi psychology a terapeuty, a tím je tato dostupnost zajištěna více a potřebnost klientů je pokryta tímto způsobem lépe.“

Vedoucí poradny v Ostravě ale uvádí ze své praxe: „Psychiatrická a psychologická péče je nedostatečná, to je už dlouhodobý a hodně diskutovaný fenomén. Odborníci jsou, ale je jich málo, což se odráží na dlouhých čekacích dobách. V tématu domácího násilí, resp. násilí v blízkých vztazích potřebujeme jednat a pomáhat rychle, proto se snažíme alespoň v programu klientům zajišťovat co nejdřívější termíny konzultací, nejdéle do dvou týdnů od prvního zavolání a pak, v první fázi spolupráce, v rozmezí dvou až tří týdnů. Odborníci (psychologové, psychiatři) také málokdy pracují s celým rodinným systémem, což je také velice důležité, protože dítě vyrůstá v určitém kontextu, který nelze přehlížet ani oddělovat.“

Špatná dostupnost služeb do okrajových částí kraje

V Moravskoslezském kraji je zajištění sociálních a intervenčních služeb v centrálních oblastech jako Ostrava relativně efektivní, avšak v okrajových částech kraje, jako jsou Bruntál a Jablunkov, čelí obyvatelé značným výzvám v přístupu k těmto nezbytným službám. Rozvoj dojezdových a on-line služeb se jeví jako klíčová strategie pro zlepšení dostupnosti podpory v těchto regionech, kde geografická izolace a omezené zdroje ztěžují poskytování pomoci osobám v nouzi.

Pracovník KÚ sdělil: „*Pokud se jedná o Ostravu, tady ty služby nějak zajištěny jsou, ale obrovský problém je v okrajových částech kraje (Bruntál, Jablunkov apod.), cesta je v zajištění dojezdových služeb nebo třeba v on-line službách.*“

Vedoucí neziskové organizace doplnila informace o situaci v Bruntále a Krnově: „*Bruntál – dojíždí intervenční centrum z Havířova, velmi obtížná dostupnost, nespolupracujeme, v minulosti PČR poskytovala platformy pro rozvíjení spolupráce, již se neděje, poradna Elpis (SD) – jsme v běžném spolupracujícím kontaktu, klienty sem občas odesíláme (řádově jednotky za rok), z jejich strany jsou klienti odesíláni k nám, mají jednu pracovníci, nejčastěji spolupracujeme s Bílým kruhem bezpečí, Krnov – využíváme Bílý kruh bezpečí, poradnu pro oběti TČ (p. Makový) – původně pod Probační a mediační službou, spolupracujeme se středisky Probační a mediační služby, nevím, koho popsat jako příklad dobré praxe, asi Bílý kruh bezpečí – dostupnost, profesionalita, zajištění bezpečí, kompetentní pracovníci (nicméně složitá je vzdálenost).*“

Co v kraji dále chybí

Bezplatné a dostupné komplexní služby pro oběti násilí: Oběti násilí musí hledat pomoc u různých organizací namísto toho, aby měly všechny potřebné služby dostupné na jednom místě a v krátkém časovém horizontu.

Systematická péče pro pachatele násilí: Chybí více programů zaměřené na práci s agresorem.

Kapacita azylových domů a krizové bydlení: V Moravskoslezském kraji je malá kapacita azylových domů, ojedinělá nabídka krizového bydlení⁷ a úplná absence sociálních bytů pro oběti domácího násilí na delší časové období.

⁷ Krizovou pomoc pro osoby v náročné životní situaci poskytuje v Ostravě Charitní středisko Michala Magone.

Okamžitá hmotná pomoc pro oběti: Chybí systém okamžité hmotné pomoci pro oběti, jako jsou jednorázové dávky za splnění určitých podmínek. Ekonomická pomoc je řešena například prostřednictvím různých nadací a fondů, což s sebou samozřejmě nese administrativní zátěž a nejedná se o skutečně bezprostřední pomoc.

Dostupné bydlení pro oběti domácího násilí: Je zdůrazněna potřeba bydlení, které by obětem domácího násilí poskytnulo prostor pro psychickou, sociální a finanční stabilizaci, a to s odbornou sociální podporou.

Pracovnice KÚ v souvislosti s většinou výše uvedených bodů sdělila: „*Chybí bezplatné, dostupné komplexní služby pro oběť násilí, aby opravdu ta oběť nemusela objíždět různé organizace, ale měla všechny ty služby pod jednou střechou, na jednom místě a v nějakém rozumném časovém horizontu. Rovněž chybí systematická péče pro pachatele, respektive tedy práce s agresorem. Kromě potrestání agresora je potřeba mu v rámci výkonu trestu nařídít i program pro zvládnutí agrese. Dále je to malá kapacita azylových domů a téměř neexistuje krizové bydlení nebo sociální byty pro oběti domácího násilí. Tohle by se skutečně mělo aktivně řešit, neboť zde je výrazná mezera v zajištění péče ohroženým osobám.*“

Vedoucí IC dodává: „*Azylové domy jsou obecně dobrá věc, ale spíše by bylo nutné vytvořit bydlení pro oběti DN, která potřebuje akutně odejít z násilného vztahu a zároveň by toto bydlení mělo být dostupné z hlediska financí a místa. Takové bydlení by oběti zajistila cca na půl roku nebo na rok prostor pro stabilizaci psychickou, sociální i finanční, zároveň by tyto byty disponovaly nějakou odbornou sociální podporou.*“

3. Multidisciplinární spolupráce

Dobrá praxe: Vynikající mezioborová spolupráce, především ale v Ostravě

V posledních letech se stále více zdůrazňuje význam mezioborové spolupráce v rámci různých oblastí sociální práce, zdravotnictví, soudnictví, školství, Policie ČR. Tato spolupráce je klíčová zejména v kontextu řešení problémů, jako je domácí násilí, kde je potřeba komplexního a koordinovaného přístupu. Jedním z příkladů vynikající mezioborové spolupráce je situace v Ostravě, kde se podařilo

vytvořit efektivní síť spolupracujících organizací a odborníků z různých oborů. Tato spolupráce zahrnuje nejen různé státní instituce a neziskové organizace, ale i soudy, zdravotnická zařízení a vzdělávací instituce. Především v Ostravě se ukazuje, že díky dlouhodobě budovaným vztahům a pravidelné komunikaci mezi různými subjekty je možné efektivně reagovat na potřeby obětí domácího násilí a zajistit jim potřebnou pomoc a podporu. Jiná situace je ale mimo město Ostrava, kde záleží především na aktivitách jednotlivých subjektů (PMS, OSPOD nebo neziskových organizací), které nevnímají systémovou podporu multidisciplinární spolupráce. Interdisciplinární spolupráce jako systémové opatření stále není běžnou praxí, ale spíše jako výsledek navázání individuálních vztahů mezi odborníky.

Vedoucí poradny uvádí: „*Spolupráce, propojení, či síťování v Ostravě je, myslím, nadstandardní. Spolupracujeme napříč resorty, je to zejména díky dlouhodobě fungující mezioborové spolupráci, osobním setkávání na různých platformách (interdisciplinární týmy organizované v rámci projektů nebo dlouhodobě SMO, či MSK). Nám se v programu nejvíce osvědčuje spolupráce s Intervenčním centrem BKB, také s OSPODy, okresními soudy, či Policií ČR. Partnerem je nám rovněž Krizové centrum pro děti a rodinu fungující pod naší organizací Centrum sociálních služeb Ostrava, o.p.s.*

Vedoucí neziskové organizace se sídlem mimo Ostravu ale popisuje svůj pohled na nastavení spolupráce, který vidí jinak: „*V minulosti probíhaly platformy ohledně DN organizované PMS, nicméně tyto se již nekonají, od té doby žádná provázaná spolupráce není, služby spolupracují dle svých individuálních a navázaných spoluprací a kontaktů v jednotlivých regionech, ze strany systému také toto není systematicky podporováno.*“

Dále dodává: „*Naše organizace pravidelně 1x ročně organizuje setkání se soudci a pracovníky OSPOD, kde je problematika DN u dětí konzultována (mimo jiným) – účastní se soudci, pracovníci OSPOD ze tří ORP, ostatní zmiňuji výše – jde o individuální domluvu mezi organizacemi, která není podporovaná systematicky ani systémově.*“

Vedoucí IC uvádí, že v rámci Ostravy funguje tým pro oběti trestných činů, dále interdisciplinární tým pro domácí násilí, které vedoucí vede.

Pracovnice KÚ uvádí svou zkušenost: „*Velmi efektivní platforma je také případová konference, kde jsou pozvaní odborníci z ICEček⁸, ZDVOPu a dalších organizací, které jsou do jednotlivých případů zapojené. Je to výborné místo, kde mohou zaznít různé názory a pohledy v souvislosti s následujícím rozhodováním o osudu dítěte. Je to osvědčené a máme s tím zkušenost.*“

Pracovník KÚ v rozhovoru dodává, že je to jediný legální způsob, jak dostat různé odborníky na jedno místo a bavit se o dítěti komplexně a z více úhlů pohledu. Multidisciplinární přístup není zcela ukotven v legislativě, ale obecně je na něj kladen důraz. Pracovník KÚ uvádí, že má zkušenost s tím, že je podmínkou pro realizaci mnoha projektů.

Pracovnice KÚ vnímá IC a BKB v rámci našeho kraje jako zástupce dobré praxe v oblasti multidisciplinární péče o oběť, reflektuje i limity, že chybí bezplatné právní poradenství v opatrovnických sporech a že IC se zaměřuje pouze na oběti.

Soudkyně opatrovnického soudu přidává svůj pohled: „*Ze spisů vidím, že funguje, jsou výborné zprávy z případových konferencí. Soud ze své podstaty ale nemůže být součástí multidisciplinární spolupráce, jeho úkolem je být nezávislý, nemůže se stýkat s účastníky řízení, mohla by to být podjatost soudu, kdyby s nimi věc řešil kdekoliv mimo jednací síň. V rámci multidisciplinární spolupráce se často zmiňuje i úloha mediátora, tady chci podotknout, že podle § 100 odst. 2 občanského soudního řádu první setkání s mediátorem nemůže soud nařídít po dobu platnosti předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí.*“

Nefungující multi/interdisciplinární spolupráce z pohledu advokáta

Multidisciplinární spolupráce je klíčová pro efektivní fungování právního a sociálního systému, zejména při řešení komplexních případů, kde se prolínají různé obory a sektory. Avšak i přes její nesporné přínosy se setkáváme s výzvami a nedostatky, které brání jejímu úspěšnému uplatnění. Z pohledu advokáta, který stojí na přední linii obhajoby a zastupování zájmů klientů, vyvstávají obzvláště akutní problémy spojené s nefunkční multidisciplinární spoluprací. Tyto problémy sahají od nedostatečné komunikace a kooperace mezi obhájci, státními zástupci a soudci až po nedostatečnou interakci s odborníky z jiných oblastí, jako jsou sociální pracovníci či znalci. Tyto

⁸ Vedoucí IC se v rozhovoru zmiňuje, že IC nebývají na případové konference příliš zváni.

nedostatky mají zásadní dopad nejen na efektivitu a spravedlnost právního procesu, ale i na kvalitu a dostupnost podpory pro osoby v těžkých životních situacích.

Advokát sděluje: „Multidisciplinarita nefunguje vůbec, ani mezi obhájci, státními zástupci a soudci, natožpak ve vztahu k sociálním pracovníkům nebo znalcům. Byl jsem svědkem i neuctivého chování soudců ke znalcům psychiatrům. Problém: nedostatečné a nejisté odměny pro zmocněnce poškozeného (advokáti to pak nechtějí dělat, není jistá odměna). Existuje velmi složitý průběh trestního řízení, měl by být někdo, kdo tím poškozeného, případně dítě provede. Ideálně soudní sociální pracovník, který problematice rozumí.“

Dobrá praxe: Projekt „PoSPOLU“ pomohl nastartovat spolupráci

Projekt „PoSPOLU“ představuje přelomový krok k posílení spolupráce mezi různými organizacemi a institucemi v oblasti sociálních služeb a bezpečnosti. Iniciativa, podpořená Norskými fondy a realizovaná ve spolupráci s intervenčními centry, přinesla vznik multidisciplinárního týmu na krajské úrovni, který překračuje tradiční hranice mezi jednotlivými sektory. Sdružení zástupců z intervenčních center, krizových center, Policie ČR, státních zástupců, orgánů sociálně-právní ochrany dětí a místní samosprávy ukazuje na sílu vzájemné spolupráce a koordinace. Tento projekt nejen podpořil vznik funkčních týmů pro práci s oběťmi i pachateli, ale také otevřel dveře k dalšímu rozvoji a prohloubení spolupráce na lokální úrovni. Skrze platformy pro sdílení zkušeností a osvědčených postupů projekt „PoSPOLU“ umožňuje odborníkům z různých oborů lépe rozumět výzvám, se kterými se setkávají, a společně hledat efektivní řešení pro pomoc ohroženým skupinám v naší společnosti.

Vedoucí poradny vysvětluje: „Projekt „PoSPOLU“ realizovaný ve spolupráci IC s Norskými fondy, nyní z tohoto vzešel tým na krajské úrovni, který sdružuje intervenční centra, krizová centra, P ČR, státní zástupce, OSPOD, zástupce MSK a SMO, dále fungující týmy „pro oběti“ a pro „pachatele“ fungující pod SMO.“

Pracovnice KÚ se také zmiňuje o projektu „PoSPOLU“: „Existují v našem kraji různé platformy, které umožňují setkání více odborníků a řešit případy z více stran, například dobře fungují tzv. týmy pro mládež a nyní také v souvislosti s projektem (participantka myslí „PoSPOLU“) jsou realizována setkání ve spolupráci s p. Paprsteinovou (IC Ostrava), které se zaměřuje na pomoc dětem ohroženým domácím násilím, a chceme v tom dále pokračovat a rozšířit také na děti jako oběti trestných činů,

tedy syndromu CAN. Platforma je velice užitečná pro sdílení limitů i toho, co je funkční a pohledy ostatních odborníků je pak možné přenést do toho svého pole působnosti. Pro nás je například užitečné slyšet, jak funguje OSPOD a pokusit se řešit případné systémové bolístky. Je velice důležité nastavit si spolupráci mezi jednotlivými subjekty na místní úrovni, tam pak velmi dobře fungují individuální vazby. Setkávání nám umožňují vzájemně poznávat svou práci a pohledy a také potřeby a je to prostor pro respekt a následně pak lepší spolupráci. “

Dobrá praxe: Ekonomická pomoc existuje, jen je nutné ji vyhledávat

Lidé, kteří se ocitnou v situacích, kde se stávají oběťmi domácího násilí nebo procházejí rozvodovými spory, velmi často zažívají ekonomické obtíže. V těchto chvílích může být ekonomická pomoc klíčovým zdrojem, který jim umožní najít cestu ven z krize. Zatímco se může zdát, že dostupná podpora je omezená, realita je taková, že existuje celá řada služeb a organizací, které jsou připraveny pomoci. Od azylového bydlení přes bezplatnou psychoterapeutickou, poradenskou a právní pomoc až po finanční podporu a zprostředkování krizového ubytování, možnosti jsou rozmanité.

Vedoucí poradny vysvětluje: „*Ekonomická pomoc je omezená, ale vím, že ještě nedávno byla finanční pomoc reálná v Bílém kruhu bezpečí, rovněž pomáhali zprostředkovat utajené bydlení pro oběti DN. My můžeme zajistit azylové bydlení v jednom z našich azylových domů v rámci Centra sociálních služeb Ostrava. “*

Vedoucí IC přidává zkušenost s Nadačním fondem Terezy Maxové: „*Je to možnost, ale s těmi nadačními fondy je spojená velmi náročná administrativa. “*

Vedoucí neziskové organizace vysvětluje zkušenost v organizaci: „*V rámci sociálních služeb máme tuto problematiku zakotvenou ve standardech, můžeme poskytnout půjčky, vyjednat podporu na úřadech, v rámci řešení rozvodových sporů (kde se touto problematikou setkáváme nejčastěji) vyjednáváme postupy s pracovníky OSPOD. “*

Dodává: „*Ano, v rámci sociální služby poskytujeme bezplatnou psychoterapeutickou a bezplatnou poradenskou a bezplatnou právní pomoc ve všech našich pobočkách, o ostatních nemám relevantní informace – nicméně například město Krnov disponuje krizovým bytem, kde může na půl roku poskytnout ubytování a podporu práce rodinám zasaženým DN, administruje to sociální odbor. “*

„Terapii zdarma poskytují IC, krizová centra, program „Nechme dětem dětství“, Centrum sociálních služeb, Centrum psychologické pomoci a v rámci neziskových organizací je jich ještě více,“ přidává reflexi praxe členka výzkumného týmu.

4. Policie

Dobrá praxe: Ostrava má výborně proškolený tým specialistů na DN

Město Ostrava disponuje proškoleným týmem specialistů z řad policie na téma DN. Tento tým, který se skládá z policistů různých hodností a specializací, prochází pravidelnými školeními a vzdělávacími programy, aby byl neustále aktualizován v nejnovějších metodách a postupech v oblasti DN. Dobrou zkušenost s pracovníky týmu v rámci města Ostravy uvedlo několik participantů.

Vedoucí poradny sděluje: „Ostrava má jako jedno z mála měst výborně proškolený a fungující tým specialistů na DN z řad policistů PČR.“

Pracovník KÚ přidává svou zprostředkovanou zkušenost: „...Příklad dobré praxe lze spatřovat v existenci policejního týmu specializovaného na řešení domácího násilí.“

Vedoucí IC k specializovanému týmu sděluje: „...Samozřejmě v rámci našeho kraje je velmi dobrou praxí náš intervenční tým, který se specializuje na domácí násilí, oni zajišťují, že posouzení i řešení toho DN skutečně proběhne tak, jak má... je důležité o tom mluvit, aby mohla být tato praxe více rozšířena. Dobrá praxe je i v tom, že každý policista z toho týmu je součástí týmu na obvodu a můžu se na něj obrátit i v rámci toho obvodního oddělení.“

Zkušenost s prací policie má individuální charakter, převažuje pozitivní přístup

Zkušenost s policií je celkově individuální, odborníci pracující s oběťmi DN spolupracují s policisty, kteří velmi citlivě a erudovaně přistupují k obětem v rámci trestního řízení. Existují samozřejmě i opačné zkušenosti, tento jev se výrazně odvíjí od zkušeností policistů a úrovně jejich znalosti problematiky DN.

Pracovnice KÚ k tomu sděluje: „Policie má již dnes nové vnitřní předpisy, jak zacházet s obětí DN včetně dětí. S policií mám dobrou zkušenost.“

Vedoucí intervenčního centra podrobněji hodnotí práci policie: „Z velké části vnímám velký posun u policie, spolupráce je dobrá, postupně se mění i přístup k obětem, ale shodli jsme se i napříč

intervenčními centry, že jediné, co vidíme špatně, jsou prvkontakty u mladých, neproškolených policistů. Tito nezkušení policisté nemají zkušenosti a často bagatelizují situaci, nebo mají obavy... což je samozřejmě přirozené, není možné proškolit hned všechny a policie potřebuje být personálně zajištěna... a současně DN není jediná cílová skupina... jinak myslím, že policie je dobrá, různá úroveň je v jednotlivých krajích... jeví se mi jako velmi důležitá spolupráce s metodiky, kteří se DN v rámci policie věnují... Pro oběť je velmi přínosné, když je dobře nastavena spolupráce mezi policií a intervenčním centrem... tady ta spolupráce perfektně funguje, dáváme si zpětnou vazbu... Například, že se s ním domluví, že oběť přijde na tu policii ve chvíli, kdy tento policista slouží, je to výhodné pro oběť i pro tu policii, neboť tento specialista problematice rozumí, ví, jak se ptát, jak s obětí zacházet a podobně... “

Členka výzkumného týmu přidává reflexi praxe v IC a BKB, týkající se komunikace s policií v souvislosti s řešením domácího násilí... „*Spolupráce s policií je individuální záležitostí, domnívám se, že stále převažují stereotypní reakce v kontaktu s oběťmi domácího násilí, ale určitě se pracovníci IC i BKB setkávají i s velmi citlivým a aktivním přístupem policistů, např., když se policisté aktivně zajímají o situaci klienta (oběti) a vyžádají si i doporučení, jak s ním mluvit a samozřejmě psychický stav oběti respektují a přizpůsobí mu průběh výslechu... “*

Policisté po přijetí do služebního poměru k policii absolvují základní odbornou přípravu, kde jedním z témat je také problematika domácího násilí. Základní povědomí o domácím násilí získají už ve škole. Kvalitu výuky nejsem schopna komentovat. Před výkonem služby se policisté na intranetu povinně seznamují s interními akty řízení potřebnými k výkonu služby. Během služebního poměru jsou s problematikou domácího násilí seznamováni v rámci pravidelných školení a porad nebo prostřednictvím e-learningu, kde je kurz „Domácí násilí“ přístupný všem policistům. Metodici domácího násilí, kteří jsou určeni za každý územní odbor (okres) absolvují povinně celorepublikový, certifikovaný kurz a pravidelně se účastní celokrajských školení za účasti pracovníků intervenčních center, státní zástupkyně a dalších hostů. Specializovaný tým Ostrava pořádá pravidelně vlastní školení a vzdělávání. Včetně zajímavých kazuistik a případů dobré praxe. Dále se mohou moravskoslezští policisté obvodních oddělení i služby kriminální policie a vyšetřování účastnit dvoudenního kurzu domácího násilí, zaměřeného na řešení případů domácího násilí, vykazání a oblasti práce s obětí trestných činů včetně praktického řešení modelové situace. „*Já osobně jsem absolvovala všechny kurzy a vzdělávání, které je možné v rámci policie absolvovat. Jako člen a*

dobrovolník BKB se účastním pravidelných konferencí a přednášek a porad na téma domácí násilí,“
uvádí policistka specializovaného týmu.

Policista dohledal v záznamech informace a při rozhovoru sdělil: *„V rámci Městského ředitelství policie Ostrava (dále jen MŘPO) již více jak 16 let plnohodnotně funguje tým policistů specializující se na případy se znaky domácího násilí. V roce 2023 tvořilo tým 29 policistů, v rámci OOP a OOK MŘPO, konkrétně OOP Poruba 1–2 členové, OOP Poruba 2–4, OOP Hrabůvka - 3, OOP Mar. Hory - 3, OOP Zábřeh - 2, OOP Přívoz - 4, OOP Ostrava-střed - 3, OOP Sl. Ostrava - 1, OOP Vratimov - 2, OO, 2 OOK Slezská Ostrava - 2, 5 OOK Mar. Hory - 2, 11 OOK - 1. Tým je sestaven ze 4 poručíků, 15 nadpraporčíků, 10 praporčíků. Tito policisté se střídají ve 12 a 24hodinových směnách či dosazích (v rámci pracovního fondu i v rámci služební pohotovosti v místě bydliště) tak, aby byla vždy zajištěna jejich 24hodinová dosažitelnost při potřebě posouzení, zda jsou splněny podmínky pro vykázání násilné osoby ze společného obydlí, včetně poskytování konzultací a poradenství v oblasti domácího násilí občanům, policistům i odborné veřejnosti.“*

Také advokát popisoval dobrou zkušenost s policií v Ostravě: *„S policií v Ostravě jsou velmi dobré zkušenosti, jsou v tématu vzdělání, orientování, nicméně i tak potom záleží na osobnosti policisty, jak to zvládne. Výsledky dětí zvládají dobře, jsou na to i dobře vybavené prostory v Ostravě. Soudci to zvládají hůř, ale výslech dětí je v trestní věci velmi výjimečný.“*

Stejně tak i soudkyně opatrovnického soudu uvádí: *„Spolupráce s policií je výborná, sdělujeme si potřebné informace v řádu několika dnů.“*

V souvislosti s prací policie v případech řešení domácího násilí jsou i počty vykázaných osob v Moravskoslezském kraji. Za rok 2023 PČR evidovala 106 případů vykázání a za rok 2024 105. MSK zaujímá čtvrté místo v České republice v počtech vykázání.

Spolupráci s policií mimo Ostravu nevyhledáváme

Zcela jinou zkušenost popisuje vedoucí neziskové organizace mimo Ostravu. Uvádí některé chyby policie, se kterými se setkala. Zároveň upřednostňuje věci řešit více s OSPODem.

Vedoucí neziskové organizace: *„S PČR spolupracujeme sporadicky, u dětí ohrožených DN je pro nás spolupracujícím orgánem častěji OSPOD.“*

Podpora dobré praxe při práci policie: Novelizace zákona o policii ve prospěch ohroženého dítěte

K 1. lednu 2022 došlo k novelizaci zákona o policii, kde nejvýznamnější změnou je, že v § 44 byla doplněna věta „*Pokud společné obydlí obývá nezletilé dítě, považuje se za ohroženou osobu podle této hlavy.*“

V případech vykázaní postupuje policie podle § 47 odst. 3 zákona o policii, kde poslední věta zní: „*Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.*“ (policistka specializovaného týmu)

Dobrá praxe: Specialisté u policie se účastní vzdělávání i mimo akce Policie ČR

V oblasti boje proti domácímu násilí je neustálé vzdělávání a odborný rozvoj klíčový pro všechny zúčastněné profesionály, včetně specialistů pracujících u policie. Tato snaha o rozšíření znalostí a dovedností sahá daleko za hranice standardních vzdělávacích programů a akcí organizovaných Policií České republiky. Specialisté z řad policie se také aktivně zapojují do různých externích odborných konferencí a vzdělávacích akcí, které pořádají renomované instituce a organizace, jako je Bílý kruh bezpečí. Účast na takovýchto akcích umožňuje policistům nejen rozšířit své vědomosti a dovednosti v oblasti DN, ale také navázat důležité profesionální kontakty a sdílet zkušenosti s dalšími odborníky z praxe.

Policistka uvedla: „*Odborné konference většinou pořádá BKB – přednášející L. Čírtková a P. Vitoušová. Specialisté u policie se jich účastní. V roce 2022 byla víkendová konference v Brně pro dobrovolníky BKB, v listopadu 2022 Ostravská univerzita organizovala konferenci pro pracovníky zabývající se problematikou DN, policisty, IC, soc. pracovníce...*“

Dobrá praxe: Plán specializovaného týmu na rok 2024 – klíčová je spolupráce

V nadcházejícím roce 2024 se tým Městského ředitelství Policie Ostrava, specializující se na problematiku domácího násilí, chystá na realizaci ambiciózního plánu, jehož stěžejním prvkem je rozšíření a prohloubení spolupráce. Tento plán zahrnuje nejen pokračování v osvědčených aktivitách, jako jsou poradenská činnost, konzultace, psychologická pomoc či školení, ale také zintenzivnění spolupráce s klíčovými partnery a institucemi na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni. Důraz bude kladen na multidisciplinární přístup a koordinaci s různými organizacemi a institucemi, což má za cíl zvýšit efektivitu při řešení případů domácího násilí, ať už se jedná o oběti nebo pachatele. Tento

plán odráží aktuální legislativní změny a celospolečenské trendy, zároveň reaguje na potřebu zaměřit se i na specifické skupiny, jako jsou děti a senioři, a posílit prevenci a intervenci v této oblasti.

Policista specializovaného týmu k plánu písemně sdělil: „Tým MŘP Ostrava, specializující se na domácí násilí, bude v roce 2024 i nadále realizovat poradenskou činnost, konzultace, psychologickou pomoc, intervenci, prevenci, statistické výstupy, školení, publikace, účastenství na regionálních, celorepublikových i mezinárodních projektech, spolupráci s pomáhajícími organizacemi (intervenčním centrem BKB, linkou pomoci obětem, centrum sociálních služeb s programem „NECHME DĚTEM DĚTSTVÍ“, rodinnou poradnou a dalšími poradnami, krizovým centrem, charitou, azylovými domy, radou seniorů aj.) a institucemi (OSPOD, SS, PMS, OSZ, OS), zpracování, šetření a prověřování v přestupkovém a trestním řízení, kooperace s SKPV při řešení případů DN, realizace vykázaní aj.

Pokračovat v úzké interdisciplinární spolupráci v rámci města Ostravy (intervenčním centrem BKB, OS, OSZ, PMS, SS, OSPOD, centrem pro rodinu, správními org. přestupkových komisí MO, MP a OP aj.), spolupráci a koordinaci postupů s Krajským ředitelstvím Policie Moravskoslezského kraje, včetně jednotlivých územních odborů, např. v podobě konzultační činnosti aj., koordinaci postupů s Policejním prezidiem ČR, v podobě metodických školení, konferencí, setkání aj.

Věnovat zvýšenou pozornost zvláště zranitelným osobám, především dětem a seniorům, včetně poskytování poradenské činnosti pro osoby v seniorském věku, se zaměřením na jejich problémy a spolupráci s příslušnými organizacemi a institucemi atd.

V tomto roce podle novelizace zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, stanoviska MV, stanoviska PP a celospolečenských trendů, včetně politické reprezentace (návrh změny zákona), se náš tým nově ve větší míře zaměří nejen na osoby poškozené, ale i osoby násilné, kterým se bude věnovat podstatně větší pozornost, budou mimo jiné těmto osobám poskytovány informace o pomoci, prostřednictvím k tomu určených (nově vznikajících) institucí.

Prohlubovat dosavadní spolupráci se sociálními pracovníky Magistrátu města Ostravy i jiných měst.

5. Soudy

Dobrá praxe: Specializace na DN u státních zástupců

V rámci právního systému je zásadní, aby všechny subjekty, které se podílejí na řešení případů domácího násilí (DN), měly dostatečné znalosti a specializaci. To se týká nejen policie a sociálních

pracovníků, ale zejména i státních zástupců, jejichž úloha v procesu je nezastupitelná. Specializace státních zástupců na DN představuje klíčový krok k zajištění, že případy budou řešeny s potřebným porozuměním a citlivostí, a to i v kontextu různorodých rozhodnutí jednotlivých soudních instancí. Zkušenosti ukazují, že i přes určité rozdíly v judikatuře mají státní zástupci obecnou snahu DN efektivně řešit, což je povzbudivé.

Vedoucí IC popisuje negativní zkušenost s rozhodováním soudů různých instancí. Dodává ale hned vzápětí, že velmi oceňuje specializaci na DN u státních zástupců: „*Praxe je velmi individuální, jsou rozdílná rozhodnutí v rámci různých soudních instancí. Například okresní soud sdělil, že nebyly zajištěny důkazy, tím pádem nebyl naplněn znak dlouhodobosti, opakovanosti atd. A krajský soud říká v tom samém případě, není důvod poškozené nevěřit, nemá důvod se domnívat, že si to žena vymýšlí, důvěřuje jí a nepotřebuje důkazy... takže opravdu soud od soudu... Velmi vítám specializaci na DN u státních zástupců... státní zástupci mají obecně snahu to DN řešit...*“

Dobrá praxe: Soudy v Ostravě zjišťují názor dítěte

Respektování hlasu dítěte v právních řízeních je zásadním prvkem, který přispívá k ochraně jeho práv a zájmů. V Ostravě se tato praxe stává standardem, a to nejen v trestních, ale zejména v opatrovnických řízeních, kde je důležité zjistit, jaké jsou přání a potřeby dítěte přímo z jeho úst. Soudy v Ostravě systematicky a s odbornou péčí zjišťují názory dětí, nezávisle na jejich věku, přičemž zvláštní pozornost je věnována dětem od školního věku, jejichž názory jsou klíčové pro rozhodování o jejich budoucnosti. Takový přístup přináší dětem pocit, že jsou slyšena, a zároveň umožňuje soudům učinit rozhodnutí, která nejlépe odpovídají jejich zájmům a potřebám.

Advokát popsal svoji zkušenost: „*Zjišťování názoru dítěte, pokud je dítě svědek nebo poškozený v trestním řízení, tak vždy... V opatrovnickém řízení se speciálně v Ostravě názor dítěte zjišťuje také prakticky vždycky, a to už od nízkého věku dítěte, často i u dětí ve školce. Zjišťuje sociální pracovník, sděluje soudu, i soudy si často zvou děti, aby přímo sdělily svůj názor, u dětí starších 12 let skoro vždycky.*“

Soudkyně opatrovnického soudu dodává: „*Běžně se v opatrovnickém řízení názor dítěte zjišťuje, v konfliktních věcech se převážně zjišťuje i názor dítěte osobně, soud se jej ptá na jeho názor. U dětí starších 12 let prakticky vždycky.*“

Problém souběhu trestního a opatrovnického řízení

Souběh trestního a opatrovnického řízení představuje významný právní a sociální problém, který může mít značný dopad na rozhodování o osudech lidí, zejména dětí. Tento problém se obzvláště zřetelně projevuje v kontextu domácího násilí, kde mohou být důsledky pro poškozené osoby, zejména děti, značně závažné. Zatímco trestní řízení se zaměřuje na prokázání viny a stanovení případného trestu, opatrovnické řízení má prioritně sloužit k ochraně nejlepších zájmů dítěte, což zahrnuje rychlé a efektivní rozhodování. Čekání opatrovnických soudů na výsledky trestního řízení může být v mnoha případech nejen neefektivní, ale i kontraproduktivní.

Vedoucí poradny popisuje svou zkušenost: „*Soudy jsou důležité zejména v institutu „vykázání“, kde s tímto umí velmi dobře pracovat. Problém často nastává, když je tzv. souběh trestního a opatrovnického řízení. Této problematice jsme se velmi úzce a podrobně věnovali v rámci námi pořádané konference na téma „Domácí násilí v opatrovnických sporech aneb (ne) rovný boj na rodičovském poli“, která úspěšně proběhla 12. 10. 2023.*“

Advokát dodává: „*Opatrovnické soudy čekají na výsledek trestního řízení, což je často zbytečné. Na druhé straně soudy musí vycházet z důkazů, nejen z tvrzení, jelikož v rámci konfliktních opatrovnických řízení o péči o děti na sebe rodiče vzájemně běžně říkají extrémně negativní informace, které se velmi často ukážou jako nepravdivé, včetně – běžně udávají domácí násilí i sexuální zneužívání dětí, i když se později nepotvrdí.*

Soudy, aby měly z čeho při odůvodnění rozsudku vyjít, dávají přehnaný důraz na znalecké posudky, které ale nejsou schopny zodpovědět všechno.

Pokud se DN prokáže, a stačí to i institutem vykázání, tak soudy dítě do střídavé péče nesvěří. Pokud se ovšem neprokáže, tak i když ho jedna strana tvrdí, dítě se do střídavé péče svěří, protože je na preferenci střídavé péče velký tlak ze strany Ústavního soudu.“

Nedostatek znalců je problém

Nedostatek znalců v právních a soudních řízeních představuje vážný problém, který může významně zpomalovat proces rozhodování, a tím ztěžovat efektivní ochranu práv a zájmů zúčastněných stran, zejména dětí v opatrovnických sporech. Dlouhé čekací doby na znalecké posudky, které mohou dosahovat až roku, nejenže prodlužují řízení, ale také mohou zvyšovat napětí a stres pro všechny zainteresované strany. Přestože znalecký posudek může být klíčovým důkazem ve sporech, často se

stává, že jeho výsledky nejsou dostatečně jednoznačné k rozhodnutí. To je obzvláště problematické v případech, kde jsou obvinění z domácího násilí, a rozhodnutí musí být učiněno na základě dostupných důkazů a v nejlepším zájmu dítěte.

Soudkyně opatrovnického soudu popisuje: „Čekání na znalecký posudek je velký problém. Znalců je naprostý nedostatek, čeká se cca 6–12 měsíců. Problém je, že pokud jeden z rodičů není opravdu zjevně patologická osobnost, posudek neřekne nic jednoznačně, respektive převážně řekne, že oba rodiče jsou kompetentní k péči o dítě. Proto se čeká na výsledek trestního řízení, z něž je jasné, jestli se rodič DN dopouští, nebo ne. Takže pokud se DN prokáže, dítě by do střídavé péče určitě nebylo svěřeno. Je ale problém „šedá“ zóna, kde se DN neprokáže a ani znalecký posudek nic negativního na rodiče neshledá.“

Vhodné vzdělávání v oblasti DN pro soudce a advokáty chybí

V oblasti právního vzdělávání je klíčové, aby soudci a advokáti obdrželi komplexní a aktuální informace a výcvik, který by jim umožnil efektivně se věnovat případům domácího násilí. I když Justiční akademie nabízí širokou škálu školení, zdá se, že specifická příprava, zaměřená přímo na DN, pro soudce chybí. To může vést k nedostatečnému pochopení a řešení těchto případů, což má přímý dopad na spravedlnost a efektivitu soudního rozhodování. Na straně advokacie pak Česká advokátní komora (ČAK) neposkytuje dostatečnou podporu vzdělávání v této kriticky důležité oblasti.

Soudkyně opatrovnického soudu sděluje: „Justiční akademie jako vzdělávací institut pro soudce má hodně zajímavých školení pro opatrovnické soudce, o psychologii dítěte, jak zjistit jeho názor apod. Ale nevím o žádném, které by se přímo věnovalo DN. Justiční akademie se ale je schopna pružně přizpůsobovat a pořádá nová školení, podle toho, o co je zájem a na co sežene lektory.“

Advokát popisuje: „Justiční akademie má výborný systém vzdělání i v této oblasti, ČAK (Česká advokátní komora) na to rezignovala, nenabízí nic.“

6. Prevence

Dobrá praxe: Programy do škol – málo na pokrytí poptávky celého kraje, ale jsou

Význam preventivních programů v oblasti domácího násilí pro školní prostředí nelze podceňovat. Tyto programy hrají klíčovou roli v osvětě, včasné identifikaci obětí a potenciálních pachatelů a v

budování zdravých vzorců chování mezi dětmi a mladými lidmi. Přestože v Moravskoslezském kraji existují organizace (např. IC, BKB, CSS, Eurotopia a další), které do škol pravidelně přicházejí s přednáškami a workshopy a rovněž nabídka kvalitních programů a zdrojů v souvislosti s tématem je poměrně velká (SOFA, Locika), zdá se, že poptávka po těchto programech výrazně převyšuje jejich dostupnou kapacitu. Investice do těchto programů je nezbytná nejen pro ochranu dětí a mládeže, ale i pro prevenci budoucího násilného chování.

Pracovnice KÚ sděluje: „Opět musím vyzvednout především práci IC a BKB, kteří do škol chodí a přednášejí o problematice, ale jak již bylo řečeno, hodně se tématu věnují organizace SOFA a Locika a zmínila jsem i novou metodiku pro školy. Domníváme se, že investice do preventivních programů je zcela zásadní, je potřeba včas odhalovat oběti a osoby ohrožené, ale samozřejmě i potenciální pachatele.“

Vedoucí IC má zkušenost s oslovováním organizací pro zajištění programů do škol: „IC i BKB jsou nyní oslovovány školskými institucemi, aby poskytli preventivní programy v oblasti DN.“

Vedoucí neziskové organizace sděluje: „Organizace Eurotopia v rámci preventivních programů se této problematice věnuje, jedná se o práci s celou školní třídou a poté s pedagogy, působí po celém MS kraji.“

Škola, pole neorané

Oblast spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a organizacemi, zabývajícími se prevencí domácího násilí a podporou ohrožených dětí, představuje v mnoha ohledech stále „školu, pole neorané“. I když existují jisté pozitivní výjimky, jako je zájem metodiků z Pedagogicko-psychologické poradny (PPP) o projekty a programy, zaměřené na ochranu dětí, obecně se zdá, že potenciál pro spolupráci mezi školami a specializovanými poradenskými službami je značně nevyužitý. Tato situace je o to více znepokojivá, že školy mohou a měly by hrát klíčovou roli v rané identifikaci a podpoře dětí v riziku.

Vedoucí neziskové organizace popisuje svou zkušenost s osvětou v oblasti DN ve školách: „Tristní, myslím, že neprobíhá vůbec nebo jen minimálně.“

7. Vzdělávání

Dobrá praxe: Nové kurzy intervenčních center, Lociky, SOFA, Ligy otevřených mužů

V oblasti prevence a řešení domácího násilí hraje nezastupitelnou roli vzdělávání odborníků a veřejnosti. Přestože je v této oblasti stále co zlepšovat, vznikají nové iniciativy a kurzy, které si klade za cíl poskytnout kvalitní, prakticky orientované vzdělávání. Intervenční centra, organizace Locika, SOFA a Liga otevřených mužů jsou příkladem institucí, které rozvíjejí nové kurzy, zaměřené na různé aspekty DN, od poznávání jeho znaků přes práci s kazuistikami až po metody práce s pachateli. Tyto kurzy jsou navrženy tak, aby účastníkům poskytnuly aktuální informace, praktické dovednosti a prostor pro sdílení zkušeností.

Vedoucí IC popisuje svou zkušenost: „Myslím, že kvalitního vzdělávání je v oblasti DN málo. V současné době jsme vytvořili vlastní kurz, kde bude například školit doc. Čírtková, snažili jsme se, aby to bylo prakticky orientované a skutečně pro zájemce přínosné a ne pouze, co je DN, znaky a tak dále... budou tam kazuistiky, budou tam novinky, vývoj, budeme sdílet apod....“

Pracovnice KÚ si naopak myslí, že vzdělávacích aktivit je dost: „Myslím, že těch vzdělávacích aktivit je dost a jsou velmi kvalitně vedené, pracovníci vědí, kde získávat informace. Existují odborné stránky, např. domácí násilí, cz (domacinasili.cz), které poskytují ucelené odborné informace. Je však pravdou, že pracovník nemá čas brouzdat po internetu a hledat informace... Například také SOFA organizuje školení pro rozpoznávání ohroženého dítěte, existuje celá řada možností, třeba od Lociky, takže ty informace tu jsou a školy o nich vědí, protože kraj jim ty informace rozesílá... Takže, kdo chce, uslyší a kdo nechce, tak se s tím těžko něco dělá...“

Vedoucí poradny má dobrou zkušenost se vzděláváním pražské organizace Ligy otevřených mužů: „Určitě bych doporučila také vzdělávání, které nabízí pražská organizace Liga otevřených mužů. S kolegyní jsme absolvovali výcvik v metodě zvládání vzteku a bylo to velice přínosné pro naši práci zejména s osobami, které se dopouštějí násilí.“

Vedoucí IC: „Ráda bych také vyzvedla LOM, jejich práce se mi jeví na velmi dobré úrovni... chtějí snad zakládat asociaci, která by metodicky vedla pracoviště a organizace, které pracují s násilnými osobami, což je potřebné, aby vznikly i případné standardy...“

8. Financování služeb

Dobrá praxe: Podpora Moravskoslezského kraje

Podpora ze strany regionálních a místních institucí je klíčová pro účinné řešení a prevenci domácího násilí. Moravskoslezský kraj a město Ostrava jsou příkladem toho, jak může správně orientovaná podpora významně přispět k rozvoji a efektivitě intervenčních center a dalších sociálních služeb. Vedoucí Intervenčního centra Ostrava vyzdvihuje proaktivní přístup magistrátu města Ostravy a krajských orgánů, kteří se nejen snaží pochopit problematiku domácího násilí, ale také aktivně podporují instituce v první linii. Takováto podpora se projevuje nejen ve financování, ale i ve snaze o zjednodušení administrativních procesů a vytváření příležitostí pro dofinancování projektů zaměřených na prevenci.

Vedoucí IC uvádí: „*Kraj ví, že intervenční centra potřebuje, takže nám ty peníze skutečně dají...*“

Dobrá praxe: Vícezdrojové financování

Vícezdrojové financování je v oblasti sociálních služeb a projektů zásadní pro jejich udržitelnost a rozvoj. Příklad projektu „Nechme dětem dětství“, který se zaměřuje na podporu dětí ohrožených domácím násilím, ukazuje, jak může kombinace různých finančních zdrojů přispět k jeho úspěchu. Tento projekt využívá finanční prostředky od široké škály donorů, včetně nadací, místní samosprávy, krajských orgánů a nyní i Evropských fondů, což zajišťuje jeho stabilitu a možnost rozvíjet a rozšiřovat své služby.

Vedoucí poradny uvádí: „*Financování projektu „Nechme dětem dětství“ bylo vždy vícezdrojové (Nadace Terezy Maxové, město Nový Jičín, SMO, MSK). Nyní, od 1. 7. 2023 do 30. 6. 2026, je projekt financován z Evropských fondů.*“

Vedoucí neziskové organizace sděluje: „*Nevyužíváme specificky zdroj na práci s dětmi ohroženými DN, jsou jednou z našich cílových skupin, v rámci vícezdrojového financování využíváme zdroje ze státního rozpočtu na sociální služby, soukromé zdroje, nadační fondy, fundraising, nicméně naše aktivity nejsou zaměřeny specificky na problematiku DN.*“

Dobrá praxe: Projekt „Nechme dětem dětství“, Specifická výzva Centra Locika

Projekty „Nechme dětem dětství“ a iniciativy Centra Locika představují významné příklady úspěšných iniciativ v oblasti ochrany dětí a boje proti domácímu násilí, přičemž každý z nich se zaměřuje na specifické cíle a metody. Zatímco projekt „Nechme dětem dětství“ se již etabloval jako klíčový prvek v systému péče o ohrožené děti s potvrzenou schopností získávat nezbytné finanční

prostředky pro svou činnost, Centrum Locika přináší jedinečnou výzvu zaměřenou na zvýšení osvěty a podporu v práci se specifickou problematikou domácího násilí. Obě iniciativy nabízejí cenné příspěvky k síti podpory a ochrany dětí, podporují sdílení odborných znalostí a praktických zkušeností, a tak posilují celkové úsilí o zajištění bezpečnějšího prostředí pro děti.

Vedoucí poradny popisuje svou zkušenost: „*Zkušenosti s projektem „Nechme dětem dětství“ máme dobré, zatím projekt funguje, peníze se na něj naštěstí vždy podařilo uhájit, zejména pro jeho potřebnost, která je, myslím, dnes již neoddiskutovatelná.*“

Vedoucí neziskové organizace doplňuje svou zkušenost: „*Centrum Locika, ve specifické výzvě bylo přínosem zvýšení osvěty, zapojení do sítě podobně smýšlejících organizací, podpora při práci se specifickou problematikou, finanční podpora...*“

Nestabilita financování je problém

Nestabilita financování představuje zásadní výzvu pro organizace a odborníky, kteří se věnují práci s ohroženými dětmi a dalšími zranitelnými skupinami. Přestože jejich práce je nezbytná pro společnost a má obrovský dopad na životy jednotlivců, kterým slouží, často se musí spoléhat na nejisté a přerušované zdroje financování. Tato nestabilita vede k obavám z nedostatečné podpory a ztráty kvalifikovaných pracovníků, kteří mohou hledat jiné, stabilnější příležitosti. Kromě toho může ohrozit kontinuitu a kvalitu poskytovaných služeb, což má přímé důsledky pro ty, kteří jsou na těchto službách závislí.

Pracovnice KÚ popisuje: „*Spíše než dobrou praxí je velkým problémem celková nestabilita financování, vnímáme jako závažné, že odborníci, ale i celé projekty, které se věnují tak důležitému tématu, jako jsou ohrožené děti, fungují na základě dočasných projektů. Je to velká nejistota a nikdo nezaručí, že je zajištěna kontinuita nastavené péče.*“

ZÁVĚR

Předložená případová studie odkrývá především silné stránky a funkční principy v oblasti péče o děti, které jsou v rámci rodinného systému vystaveny násilí. Závěrem tedy shrneme ty aspekty péče o ohrožené děti v MSK, které naši účastníci prezentovali jako kvalitní strategie.

1. Reakce na aktuální potřeby dětí v souvislosti se syndromem CAN a DN. V roce 2020 Krajský úřad Moravskoslezského kraje (MSK) představil významný krok v oblasti práce s dětmi ohroženými domácím násilím vydáním metodiky doporučených postupů.
2. Systém eQuip se jeví jako efektivní nástroj pro evidenci statistických údajů, je využíván i v dalších dvou sledovaných krajích a je doporučován pro širší využívání evidence.
3. Významnými službami pro děti ohrožené domácím násilím jsou v Moravskoslezském kraji projekt „Nechme dětem dětství“, intervenční centra v Ostravě a Havířově a krizová centra.
4. Program „Nechme dětem dětství“ zahrnuje i ojedinělou práci s násilnou osobou, a tím také do jisté míry reprezentuje multidisciplinární přístup. V oblasti interdisciplinarit hraje významnou úlohu IC Ostrava. Především v Ostravě se dále ukazuje, že díky dlouhodobě budovaným vztahům a pravidelné komunikaci mezi různými subjekty je možné efektivně reagovat na potřeby obětí domácího násilí a zajistit jim potřebnou pomoc a podporu.
5. Práce policie v oblasti řešení případů domácího násilí je vnímána odborníky z praxe individuálně, pozitivní zkušenosti jsou spojené s erudovaností policie. Významnou úlohu hraje v MSK specializovaný tým na DN. Rovněž zkušenosti se soudy jsou individuální, ale i zde je významné, že praxe ukazuje na jednání soudů ve prospěch dítěte stále častěji.
6. Příkladem dobré praxe je v MSK podobně jako ve všech dalších sledovaných krajích institut vykázání, který se jeví jako dobře zvolená strategie směřující k primární ochraně obětí domácího násilí. MSK v počtu případů vykázání zaujímá čtvrté místo v rámci celé ČR.
7. Stabilní financování IC Ostrava. Podobně jako v dalších sledovaných krajích je Intervenční centrum v Ostravě pravidelně financováno ze zdrojů krajského úřadu. Z uvedeného je patrné, že pravidelné financování je zdrojem jistoty, zajišťuje stabilitu a umožňuje se plně soustředit na odbornou činnost a poskytování kvalitních služeb svým klientům.

I přes všechny příklady dobré praxe přetrvává i v MSK celá řada nedostatků a bariér při poskytování pomoci obětem domácího násilí, limity se objevují především v těchto oblastech:

- bezplatné a dostupné komplexní služby pro oběti násilí,
- systematická péče pro pachatele násilí,
- kapacita azylových domů a krizové bydlení,
- okamžitá hmotná pomoc pro oběti,
- dostupné bydlení pro oběti domácího násilí.

Zdroje:

Centrum sociálních služeb Ostrava. (2024). *Nechme dětem dětství*. Dostupné z: <https://css-ostrava.cz/nnd>

Český statistický úřad. (2021). *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje MSK*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-tendence-demografickeho-socialniho-a-ekonomickeho-vyvoje-moravskoslezskeho-kraje-2021>

Český statistický úřad. (2023). *Kriminalita v Moravskoslezském kraji v roce 2023*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/kriminalita-v-moravskoslezskem-kraji-v-roce-2023>

Český statistický úřad. (2023). *Charakteristika Moravskoslezského kraje*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje

ČOSIV. (2024). *Karta KID pomůže včas rozpoznat ohrožené dítě*. Dostupné na: <https://cosiv.cz/cs/2022/05/02/karta-kid-pomuze-vcas-rozpoznat-ohrozene-dite/>

Domacinasili.cz. (n.d.). *Statistiky*. Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/rubrika/statistiky/celorocni-statistiky/>

Domacinasili.cz. (n.d.). *Tisková zpráva: Děti – neviditelné oběti násilí v rodině*. (2023). Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/wp-content/uploads/2023/05/BKB-Projekt-POSPOLU.pdf>

Eurotopia, (2024). Dostupné z: <https://eurotopiacz.cz/>

Intervenční centrum Havířov, (2024). Dostupné z: <https://www.slezskadiakonie.cz/sluzby/intervencni-centrum-havirov/>

Intervenční centrum Ostrava, (2024). Dostupné z: <https://www.domacinasili.cz/intervencni-centrum/>

Krajský úřad Moravskoslezského kraje. (2020). *Metodika doporučených postupů v oblasti procesu ochrany týraných, zanedbávaných a zneužívaných dětí*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/temata/eu/metodika-doporucenych-postupu-v-oblasti-procesu-ochrany-tyranych-zanedbavanych-a-zneuživanych-deti-2020.pdf>

Krajský úřad Moravskoslezského kraje. (2024). *Krajská síť sociálních služeb v Moravskoslezském kraji*. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cs/temata/socialni/krajska-sit-socialnich-sluzeb-v-moravskoslezskem-kraji-1306/>

Krizové centrum Ostrava. (2024). Dostupné z: <https://www.kriceos.cz/sluzby>

Marshall, C.; Rossman, G. B. & Blanco, G. (2021). *Designing Qualitative Research*. Seventh Edition. SAGE Publications.

Riessman, C. K. (2008). *Narrative Methods for the Human Sciences*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore: SAGE Publications.

Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí (2023). Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

Seznam zkratek:

BKB Bílý kruh bezpečí

CAN Syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte

DN Domácí násilí

IC Intervenční centrum

KÚ Krajský úřad

LOM Liga otevřených mužů

MSK Moravskoslezský kraj

OSPOD Oddělení sociálně-právní ochrany dětí

PČR Policie České republiky

PMS Probační a mediační služba

PPP Pedagogicko-psychologická poradna

SD Slezská Diakonie

TČ Trestné činy

**T A
Č R**

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost



**MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ**



**OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA**